

AVOIN DATA VASTUULLISEN TUTKIMUKSEN KULMAKIVENÄ

Korona-aikana on käynyt entistäkin selvemmäksi, miten tärkeää on huolehtia siitä, että oleelliset tiedot tutkimuksessa käytetyistä aineistoista (esimerkiksi verinäytteistä) ovat mahdollisimman helposti toisten tutkijoiden käytettävissä. Yhtä tärkeää olisi avata myös tutkimusmenetelmiä, kuten sairauksien leviämiseen käytettäviä mallinnuksia. Tutkimusaineistojen ja -menetelmien avoimuus tekisi tutkimustulosten vahvistamisesta helpompaa sekä lisäksi mahdollistaisi olemassa olevien aineistojen ja menetelmien käytön uusissa tutkimuksissa.

Avoimuudella on myös mahdollista lisätä globaalia yhdenvertaisuutta tarjoamalla kerättyjä aineistoja ja sovellettuja menetelmiä maailmanlaajuisesti tutkijoiden käyttöön. Aineistojen ja menetelmien avaaminen tehostaa tutkimustoimintaa ja uusien innovaatioiden syntyä. Avaamista helpottamaan on suomalainen tutkimusyhteisö valmistelemassa linjausta tutkimusaineistojen ja -menetelmien avoimesta saatavuudesta. Linjauksen ensimmäinen osa on avoimesti kommentoitavana syyskuun 25. päivään asti.

Vastuullista avoimuutta

Linjauksen päämääränä on huolehtia, että tutkimusaineistot ja -menetelmät ovat niin avoimia kuin mahdollista ja niin suljettuja kuin välttämättömiä. Esimerkiksi jotkin tutkimusaineistot saatavat sisältää arkaluontoisia tietoja yksityishenkilöistä, jolloin niitä ei voi avata sellaisenaan. Siksi linjauksen keskeiseksi periaatteeksi onkin nostettu, että aineistoja ja menetelmiä avataan vain vastuullisesti, hyvän tieteellisen käytännön periaatteita kunnioittaen.

Linjaus pyrkii myös nostamaan tutkimusmenetelmien ja -aineistojen arvostusta, jolloin ne tunnistettaisiin perinteisten tutkimusjulkaisujen rinnalla itsenäisiksi tutkimustuotoksiksi. Tällöin esimerkiksi tutkimusaineistojen ja -menetelmien kehittäminen sekä niiden avaaminen otettaisiin

positiivisesti huomioon tutkijan urakehityksessä. Lisäksi olisi tärkeää löytää uudenlaisia ammatillisia rooleja, joissa tutkija voisi keskittyä esimerkiksi tutkimusaineistojen tuottamiseen.

Linjauksen tavoitteena on myös huolehtia, että tutkimusaineistoja hallinnoidaan tarkoituksenmukaisesti. Tähän kuuluu, että aineistot olisivat löydettävissä ja ainakin kuvailutiedoiltaan kaikkien saatavilla, että ne toimisivat yhteen erilaisten ohjelmien kanssa ja että niitä olisi helppo käyttää uudelleen. Kaikki tämä vaatii, että tutkijoilla on käytettävissään tarpeelliset palvelut esimerkiksi aineistojen säilytykseen ja että palveluita kehitetään tutkijoiden tarpeiden mukaisesti.

Avointa dataa

Linjauksen ensimmäisessä osassa keskitytään ennen kaikkea tutkimusdataan, jolla linjauksessa tarkoitetaan tutkimustulosten todentamiseksi kerättyjä, havaittuja, mitattuja tai luotuja tutkimusaineistoja. Tutkimusdataa usein ajatellaan digitaalisena tuotoksena, mutta esimerkiksi laboratoriopäiväkirja voi olla myös fyysisessä muodossa olevaa tutkimusdataa.

Tutkimusdatan kohdalla linjauksen erityis- huolena on datan elinkaari. Jokaisen tutkimusdataa tuottavan projektin pitäisi laatia tarkka suunnitelma, joka kertoo, miten dataa hallinnoidaan sen elinkaaren eri vaiheissa ja ottaisi huomioon kunkin tieteenalan käytännöt. Tämän lisäksi dataa tuottaessa pitäisi olla selkeästi sovittuna dataa koskevat oikeudet ja vastuut, jotta esimerkiksi datalle käyttöluvia jaettaessa olisi selvää, kuka näin voi tehdä. Datan elinkaaren loppupäässä taas on tärkeää varmistaa, että sille on jokin asianmukainen säilytyspaikka yksittäisen tutkimuksen jälkeenkin. Tutkimusdata pitäisi lisäksi kuvailla niin hyvin, että dataa olisi sen jälkeen helppo käyttää uudelleen.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta